

สกว.จัดประชุมสัมมนาประจำปี 2559 “มองโจทย์สังคมไทยหลัง 2015”

เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 ฝ่ายชุมชนและสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดประชุมสัมมนาประจำปี 2559 **“มองโจทย์สังคมไทยหลัง 2015”** ด้วยประเด็นที่น่าสนใจยิ่ง ประกอบด้วย 1) Disruptive technology กับ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม โดย ดร.คิตตินันท์ มัลลิกะมาส กลุ่มงานยุทธศาสตร์องค์กรธนาคารแห่งประเทศไทย 2) สังคมไทยในกำมือ Generation Y สร้างสรรค์หรือปัญหา โดย ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร มหาวิทยาลัยมหิดล 3) ภาคธุรกิจกับกิจการเพื่อสังคม โดยคุณวิเชียร พงศธร มูลนิธิยุวพัฒน์ และ 4) โจทย์ของชนบทไทยหลัง 2015 โดย ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นผู้ดำเนินการเสวนา ณ โรงแรมเดอะสุโกศล กรุงเทพฯ มีนักวิชาการ นักวิจัย จากมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมกว่า 100 ชีวิต

ดร. ทิตนัณฑ์ มัลลิกะมาส

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล: จากเป้าหมาย SDGs ที่สกว.ได้รับมอบหมายจำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความยากจน สิ่งแวดล้อม การพัฒนา เศรษฐกิจกับเป้าหมายของประเทศ เศรษฐกิจแนวใหม่ สังคมใหม่ เทคโนโลยีใหม่ คนรุ่นใหม่ เรื่องของผู้ประกอบการ ธุรกิจพันธุ์ใหม่ ภาคชนบทพันธุ์ใหม่ ฯลฯ ในมุมมองของดร. ทิตนัณฑ์ มัลลิกะมาส เรื่อง

Disruptive technology คืออะไรและจะสร้างการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคมไทยอย่างไร?

Disruptive technology กกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม

ดร. ทิตนัณฑ์ มัลลิกะมาส: กลุ่มงานยุทธศาสตร์องค์กร ธนาคารแห่งประเทศไทย ก่อนอื่นขอขอบคุณทางสกว.ที่ได้ให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีพลิกโลก เศรษฐกิจและธุรกิจ (Disruptive technology) โดยปกติตนเป็นนักเศรษฐศาสตร์และได้จัดทำยุทธศาสตร์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ระยะเวลาที่ทางสกว.จัดเวทีเรื่องนี้เป็นจังหวะที่ดีมากใน 3 มิติ มิติแรกระดับโลกเป็นปีแห่งการอภิปราย (Discussion) ที่ประชุม WEF

(World Economic Form) ณ เมืองดาวอส เรื่อง Mastering the fourth industrial revolution เป็นการประชุมระดับโลก มิติที่ 2 เรื่องของ Digital economy แผนงานเริ่มจัดขึ้นมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคมไทยหลายอย่าง มิติที่ 3 การดำเนินการระดับองค์กร ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มทำยุทธศาสตร์ใหม่เกี่ยวกับทิศทางขององค์กรใหม่

Disruptive technology innovation มีหลายประเภทและมีการเปลี่ยนแปลงเร็วหลายตัวพร้อมกัน หลายสาขาของ technology innovation มีตั้งแต่เรื่อง material machines IT energy สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเร็วและมีกา bias ระหว่างกันด้วย ทั้งเรื่องของประชากรและเรื่องการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ บางตัวได้มีผลกระทบไปแล้ว บางตัวกระทบตอนนี้ บางตัวกระทบอีก 3-5 ปีข้างหน้า และจะกระทบในมิติที่รุนแรงขึ้นต่อไป

นอกจากคำว่า Disruptive technology innovation แล้วมีอีกคำหนึ่งที่ควรรู้จักคือคำว่า Industrie 4.0 or the fourth Industrial Revolution มาจากประเทศเยอรมันเมื่อปีที่แล้วและจีนกำลังทำอยู่เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 13 ของจีนซึ่งดัดแปลงจากประเทศเยอรมันและมีการวางระบบใหม่ในแผนอุตสาหกรรมของจีนซึ่งเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคต่างๆ จนถึงยุคที่ 4 cyber-physical systems ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเร็วมากทั้งภาคอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและภาคอื่นๆ ในทุกโครงสร้างขององค์กรเป็นเชิงระบบ ในอนาคตข้างหน้า ทั้งด้านการตลาด ผลผลิต การจัดการ ทรัพยากร ข้อมูลข่าวสาร

Sharing economy คืออะไร สมมติมีคนอยู่ที่บ้าน ปีหนึ่งใช้ 3 ครั้ง ที่เหลืออีก 350 วันเก็บไว้ในโกดัง จากที่เก็บไว้ในโกดังนำไปแชร์คนอื่นผ่าน add form และเข้าสู่ network เมื่อมีผู้สนใจซื้อก็สามารถ

สังคมไทยหลัง 2015

ซื้อได้ คอนเซ็ปต์เหล่านี้ทำให้ง่าย เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกส่งผลให้บริษัทปิดตัวลง และเกิดบริษัทใหม่ขึ้น sharing economy จะเข้าไปทุกภาคส่วนธุรกิจ เช่น ธุรกิจ online talent platforms

กรณีตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จที่ตนชอบ BILL GATES มีความฉลาดมากและได้กล่าวประโยคหนึ่งในเล่มวารสารว่า “ชีวิตคนจนในยุคนี้จะพัฒนาไปอีก 15 ปีข้างหน้า จะมีการปรับตัวได้ดีกว่ายุคไหน” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการธนาคาร การศึกษา สุขภาพ และอาหารในแอฟริกา ประโยชน์เทคโนโลยีมีมหาศาล ถ้าใช้อย่างชาญฉลาดจะทำให้เปลี่ยนโลกเร็ว ในส่วนธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นทางด้านการเงิน ชื่อ “Fin Tech”, machine learning ,big data จะเปลี่ยนเป็น banking โดยสรุปแล้วบริษัทขนาดใหญ่ของโลกต้องมีการปรับตัวไปหลายแบบ ส่วนหนึ่งตระกูลดิจิทัลที่จะหายไป แต่อีก 10 ปีข้างหน้ายังมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ อีกมากมายที่จะ fast & smart ทำให้เกิดเหตุการณ์ปลาใหญ่กินปลาเล็กหรือปลาเล็กที่ smart & fast สามารถกัดปลาใหญ่ได้

อีกสิ่งหนึ่งที่จะพูดถึงเกี่ยวกับงานวิจัย โลกมันเปลี่ยนเร็วมากเปรียบเสมือนเอาไม้บรรทัดไปวัดเศรษฐกิจ สังคม ทำให้ระบบข้อมูลที่ใช้อยู่ปัจจุบันไม่สามารถวัดสะท้อนสถานะที่มันเกิดจริง ๆ ได้ อย่างเช่น ทุกคนทุกกลุ่มในโลกมีการใช้ mobile shat ส่งผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ในทางกลับกันไม่สามารถวัดข้อมูลได้

ในด้าน Disruption Technology จะมีผลกระทบสังคมไทยอย่างไร สำหรับดิจิทัลในประเทศไทยมีปัญหาทางโครงสร้างมาก ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพราะฉะนั้นในมิติที่เกิดผลกระทบเร็ว วงกว้างและมีผลกระทบเชิงระบบสามารถเป็นตัวที่จะช่วยแก้ปัญหาโครงสร้างในหลาย ๆ มิติได้ดีกว่าระบบเดิมที่ใช้ในปัจจุบัน ส่วนเรื่ององค์กร

และแรงงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน จะมีการเปลี่ยนแปลง group system impact cost function ผลตอบกลับมี 2 กรณี คือ การเคลื่อนที่เร็วมากของภาครัฐ ภาคการเมืองทำให้เกิดความร่วมมือ ส่วนนี้เป็นปัญหาของเมืองไทย คือ ภาครัฐขาดภาคการเงินควบคุมโดยหลายภาคส่วน ส่วนด้านนโยบายไม่มี back up เรื่องวิจัย เนื่องจากไม่มีข้อมูลที่จะทำวิจัยได้ 10 ปีที่ผ่านมาข้อมูลในโลกนี้เกิดขึ้นอัตราร้อยละ 90 ของข้อมูลเกิดมาตั้งแต่อดีต แต่อีก 10 ปีข้างหน้าข้อมูลยิ่งมหาศาล เพราะฉะนั้นข้อมูลและการปรับระบบข้อมูลการเชื่อมโยง การใช้ระบบใหม่มีความสำคัญมาก

ซึ่งแผนที่ได้เสนอกรม. หลัก ๆ เป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม บริการพื้นฐาน เช่นอินเทอร์เน็ตจะเข้าไปถึงทุกหมู่บ้านภายในระยะเวลาสั้น สาธารณะ สุข ทัศนคติของคน การเรียนรู้ มีอยู่ในแผนที่ต้องดูต่อไปว่าจะทำอย่างไรให้เกิดการทำงานกระจายร่วมมือกันและผลักดันได้อีกด้วย ดังนั้นแผนที่กระทรวงไอซีทีจะกระทบเศรษฐกิจ การเงิน ภาครัฐ ขบวนการทำงานธุรกิจหรือการเมืองในปัจจุบัน เช่น การธนาคาร กลายเป็นธุรกิจจากต้องวิ่งส่งเอกสารโดยมอเตอร์ไซด์เปลี่ยนเป็นวิ่งด้วยระบบดิจิทัลแทน กระดาษก็หายไป ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ สิ่งที่สำคัญจะเกิดดิจิทัลเรดคอร์ดมหาศาล กู้ได้ ต่อต้านคอร์รัปชันได้อีกด้วย

สังคมไทยหลัง 2015

ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล: เรื่องของคนรุ่นใหม่ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร จะให้ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสังคมไทยที่อยู่ในกำมือของคน gen y ภายใต้อเทคโนโลยีที่มาเป็นระลอก ๆ จะเป็นสังคมที่สร้างสรรค์ได้หรือไม่อย่างไร?

สังคมไทยในกำมือ generation Y สร้างสรรค์หรือปัญหา

ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัย

มหิดล

ตนรู้สึกเป็นเกียรติอย่างมากได้เจอหลาย ๆ ท่าน ตนได้รับโจทย์สังคมไทยในเรื่อง generation y ตลอดระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องกับ generation y 4-5 ขึ้น ตนได้ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ ความแตกต่าง ความขัดแย้งของ generation y ที่เราแต่ละคนต้องตั้งรับและเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงให้ได้ ในระยะเวลา 4-5 ปีข้างหน้า generation y จะเป็น generation ที่มีความสำคัญในการกำหนดอนาคต ความเป็นอยู่ และการดำรงอยู่ของประเทศ

จากการศึกษาอายุของ generation y ในต่างประเทศยังไม่มีกำหนดอายุแน่ชัด สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดอายุของ gen y คือคนที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2546 ปัจจุบันอายุระหว่าง 13-36 ปี ในจำนวนกลุ่มนี้จากข้อมูลสถิติประชากรไทยเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2558 มีประชากรประมาณ 22 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 34 ของจำนวนประชากรในประเทศ ในรายงานมีจำนวนประชากร gen y ประมาณร้อยละ 26 ของโลก ซึ่งจำนวน 1/4 ของgen y อยู่ในภาคแรงงาน สำหรับการแบ่งอายุของกลุ่ม gen y ในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับระดับการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนี้ y4 อายุระหว่าง 13-18 ปี มีจำนวนประมาณ 4.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 7.5 , y 3 อายุระหว่าง 19-24 ปี , y 2 อายุระหว่าง 25-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 84 และ y 1 อายุระหว่าง 30-36 ปี คิดเป็นร้อยละ 92 เพราะฉะนั้น gen y เป็นวัยที่ต้องรับภาระในภาคการผลิต GDP ของประเทศ ในสังคมไทย gen y1 , gen y 2 และ gen y3 เป็นช่วงอยู่ในวัยแรงงานและเป็นวัยที่ต้องดูแลบรรดาวัยพึ่งพิงของสังคมทั้งผู้สูงอายุที่มีมากขึ้นและเด็กทารกที่กำลังจะเกิดมารวมถึงเด็กวัยกำลังเติบโตอีกด้วย

เมื่อ 15 ปีก่อน ได้มีการพูดถึง gen y ได้อย่างตื่นเต้นมากเพราะว่า gen y 1 เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน กระทั่งปัจจุบันมีเสียงบ่นหลังจาก gen y เข้าไปทำงานในองค์กรต่างๆ เป็นเสียงเดียวกันว่าเด็กรุ่นใหม่มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งหนึ่งที่เราจะต้องไม่ลืมความเป็น gen y ในวันนี้ เกิดจากการเลี้ยงดูของรุ่นพ่อแม่ที่อยู่ในรุ่น baby boomer และเป็นการอบรมสั่งสอนของครูรุ่น gen x1 และ gen x2 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บวกกับปฏิกริยาหรือปัจจัยทางสังคมแวดล้อมที่ gen y อาศัยอยู่ทำให้เกิดผลผลิตของการเลี้ยงดูแบบใหม่ วันนี้ไม่มีเสียงไม่เรียว ครูมีการพัฒนาบทบาทของครู การเรียนการสอนแบบท่องอาขยานหายไปและทำให้

สังคมไทยหลัง 2015

คนกล้าคิด กล้าวิเคราะห์ กล้าแสดงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ต้องตัดสินใจเอง ต้องรับผิดชอบตนเอง มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และครูให้ลูกศิษย์ค้นหาตัวเองได้อย่างเต็มที่ จากที่ตนได้พยายามสรุปและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ทำมา การเลี้ยงดูแบบ gen y เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากการชดเชยที่รุ่นพ่อแม่ (baby bloom และ generation x) ขาดหายไป ตอนเด็กๆไม่ได้ทำหรือถ้ามีลูกอยากจะทำเลี้ยงลักษณะนี้และเกิดจากการขยายตัวของชนชั้นกลาง บ้านเมืองไทยมีเงินมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น มีชีวิตเป็นสากลมากขึ้น สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากสำหรับสังคมไทยคือครอบครัวชนชั้นกลาง มันเป็นความสับสนระหว่างชนชั้นกลางที่อยู่ร่วมกับชนชั้นสูง อยากใช้ชีวิตแบบนี้ เรียนแบบนี้ แต่ในขณะที่เดียวกันรายได้ที่สนับสนุนไม่ถึงขนาดนั้น เพราะฉะนั้นประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญของ gen y ที่เกิดมาในครอบครัวชนชั้นกลางที่มีความสับสนในลักษณะดังกล่าว รวมถึงการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน นอกจากนั้นประเด็นการขยายตัวของสังคมเมืองและสังคมชนบทบางที่อยู่นอกเขตเทศบาลก็มีความทันสมัย มีเซเว่นหลายแห่ง รวมไปถึงความพยายามขยายตัวทางด้านการค้าปลีก ยกตัวอย่างเช่นการขยายตัวของห้างสรรพสินค้าใหญ่ มีการตั้งห้างสรรพสินค้าไปสู่อำเภอเมืองเอก เมืองรอง เพื่อเป็นการส่งเสริมความมีชีวิตชีวาอย่างคนเมือง ทั้งด้านการคิดและการบริโภค ทำให้มีความคล้ายคลึงใน gen y มากขึ้น ไม่แปลกใจที่ gen y เกิดขึ้นมาพร้อมกับความสะดวกสบาย ภาระหน้าที่ในครัวเรือนน้อยลง แต่ละคนอาจจะไม่มีภาระที่ได้รับมอบหมายจากพ่อแม่อย่างสมัยก่อน เช่น การเลี้ยงดูน้อง ดูแลปู่ย่าตายาย เพียงแต่เอาตนเองให้รอดไม่เป็นภาระต่อพ่อแม่ในอนาคต เพราะฉะนั้นปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่หล่อหลอมความเป็น gen y

อีกประเด็นหนึ่งที่ตนได้คิดมาตลอดระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมาคือความน่าสนใจ

ในการศึกษา gen y ในแต่ละพื้นที่ของโลก มีความคล้ายคลึงกันได้อย่างไร ก่อนที่จะศึกษาเรื่องนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมในแต่ละพื้นที่ทั่วโลกทั้งในแอฟริกา ลาตินอเมริกา อเมริกา ยุโรป เอเชีย มีลักษณะผิดจากกันไม่มากนัก อย่างที่ ดร. ทิตนันทน์ มัลลิกามาส กล่าวถึงเรื่องโลกาภิวัตน์ (globalization) คือ การที่โลกมีการเชื่อมต่อกัน ก่อนยุคสังคมออนไลน์ (social media) การเรียนรู้และการลอกเลียนแบบพฤติกรรมข้ามพรมแดนทำให้ gen y ในแต่ละประเทศมีส่วนคล้ายคลึงกัน จากการเก็บข้อมูลในเรื่องทัศนคติและวิถีชีวิตสะท้อนชัดเจนมาก วิถีชีวิตของ gen y มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือ การมองตนเองเป็นศูนย์กลาง การที่เสียงของตนเองดังขึ้น ชัดขึ้น กล้าที่จะบอกมากขึ้น ในขณะที่สังคมในอดีตที่ผ่านมา มีความเกรงใจผู้ใหญ่ ไม่กล้ายกมือ ไม่กล้าบอก ไม่กล้าแสดงตัว มีขนบ มีจารีตบางอย่างที่ควบคุมอยู่ แต่ในวันนี้ได้พยายามปลดปล่อย เป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนให้ gen y มีลักษณะดังกล่าว ซึ่งไม่ได้แปลกใจเลยการที่ gen y อยากทำอะไร คิดอย่างไร แสดงออกอย่างไร ทำให้บางครั้งดูแข็ง ๆ ไม่ได้มีความอ่อนนุ่มอย่างวัฒนธรรมสมัยก่อน ปัจเจกบุคคล (individualism) กับ network individualism เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ จริงๆ แล้วสังคมออนไลน์ (social media) อยู่กับทุก generation แต่ gen y นั้นใช้ชีวิตอยู่กับ social media ในหลาย ๆ

สังคมไทยหลัง 2015

ด้านทั้งด้านการเรียนและความบันเทิง นอกจากนี้ยังสามารถอยู่บนห้องได้คนเดียวกับเครื่องมือสื่อสารและสื่อสารกับคนทั่วโลกมากมาย เรียกว่า network indivilism ทำให้มีข้อมูลมากและเป็นข้อมูลที่ดีทั้งในเรื่องกิน เที่ยว มีการ review ข้อมูลและมีข้อมูลมากกว่ารุ่นพ่อแม่หรือมากกว่าครู

อีกประเด็นหนึ่งสืบเนื่องจากงานวิจัย การจับจ่ายใช้สอยของ gen y ที่เติบโตในสังคมเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ gen y มีความรู้ความสามารถจบปริญญาตรีแล้วยังดูแลตนเองแบบเบ็ดเสร็จไม่ได้ ยังต้องให้พ่อแม่ส่งเสียเลี้ยงดูต่ออีกระยะหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นบางกลุ่มพ่อแม่ยังต้องส่งเสียให้เรียนจนจบปริญญาโทเป็นปริญญาโทที่เกิดจากความต้องการของพ่อแม่ ต่างจากรุ่น x จบปริญญาตรีแล้ว ต้องหาเลี้ยงตนเอง หากอยากเรียนปริญญาโทต้องหาทุนด้วยตนเอง การบริหารชีวิต การดำรงชีวิตให้มีพันธะน้อยลง อีสรระมากขึ้น เกิดกระแสชีวิต slowlife อยากประสบความสำเร็จเร็ว ทุกคนอยากเกษียณอายุ 55 ปี จะได้เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ เงินมาจากไหนยังไม่ทราบ เพราะฉะนั้นทำให้เกิดอาชีพหลายอย่าง อยู่ที่คอนโดชายคริม เชียงริวิว รับจ้างแปลหนังสือ ฯลฯ เรื่องการสร้างความสุขระหว่างชีวิตกับการทำงาน กระทบต่อมคนในยุคนี้มาก

ประเด็นสุดท้ายสืบเนื่องจากแนวคิด life balance เกี่ยวกับสัจจะและ

มายาคติการเป็น free lance แทบจะเป็นคัมภีร์ของยุคนี้ที่จะต้อง passive income ทำงานหนัก มองในองค์กรอีก 20 ปีข้างหน้า จะต้องได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ลงทุนไว้และให้รายได้งอกเงยเอง เพลิดเพลิน (enjoy) กับการมีรายได้สูง สุดท้ายเรายังต้องหาคำตอบเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และการดูแลกันในสังคมของคน gen y สืบเนื่องจากผลผลิตของคนยุคนี้ที่ต้องแบกรับคนกลุ่มใหญ่ในสังคมทั้งส่วนบนและส่วนล่าง คือ ้วย ฟังฟังทั้งหลาย ในขณะที่ gen y มีจำนวนน้อยลง เราจะทำอย่างไรให้ gen y มีผลิตภาพสูง ข้าราชการ พนักงานและผู้ประกอบการในยุคนี้ยังไม่มีคนรู้ว่าควรจะทำอย่างไร การเรียน การทำงาน การสร้างพื้นฐาน เพื่อการดำรงอยู่ในสังคมอย่างยั่งยืนในอนาคต เป็นสิ่งที่เราต้องหาทางตั้งรับไว้

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล: ทำอย่างไร generation y จะมีผลิตภาพมากขึ้น ข้าราชการ พนักงาน ผู้ประกอบการ จะอยู่อย่างไร ความสมบูรณ์ของการเรียน การทำงานอาชีพ ครอบครัวยังไง หลาย คนคงเคยได้ยินว่าธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งธุรกิจเพื่อสังคมต่างจากความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) อย่างไร?

ภาคธุรกิจกับกิจการเพื่อสังคม

คุณวิเชียร พงศธร มูลนิธิยุวพัฒน์

จากที่ ดร. ทิตนันทน์ มัลลิกะมาส และดร.ญุเบศร์ สมุทรจักร ได้พูดถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงของคนยุคต่าง ๆ เรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีและเป็นเรื่องที่ทำหายแต่ควรพึงระวัง ถ้าเรามองย้อนกลับไปเมื่อหลายสิบปีที่แล้ว ในสังคมไทยมีหลายเรื่องที่สำคัญแม้กระทั่งเรื่องเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ไม่ได้เปลี่ยนไปในทางสร้างสรรค์หรือที่ดีขึ้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมยังมีมาก ความไม่

สังคมไทยหลัง 2015

คุณวิเชียร พงศธร

ยุติธรรม การศึกษา การดูแลสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ในเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปมาก คนเกิดการพัฒนาทางความคิดมากมาย แต่เรื่องเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข หลังจากปี 2015 การใช้เทคโนโลยีแบบใหม่ แนวความคิดใหม่ๆ ของคนรุ่นใหม่ไปสร้างการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสำคัญกับสังคมของเราได้มากขึ้น จากภาพที่รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล เสนอภาพรวม glowbal grow 16 ข้อแรกเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาในอนาคตให้ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีข้อที่ 17 คือเรื่องกระบวนการไปสู่การแก้ไขและพัฒนาใน 16 ข้อแรก

มองในประเทศไทย ภาพรวมงานวิจัยในประเทศไทยจากมูลนิธิเพื่อคนไทยร่วมกับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นความคิดริเริ่มของคนรุ่นใหม่ที่ยากเห็นอนาคตของประเทศไทยดีขึ้น จากการสำรวจประชาชนทั้ง 16 ข้อ ข้อที่อยากให้มียุทธศาสตร์ในการแก้ไขและพัฒนาประเทศไปสู่ความฝันคือเรื่องการช่วยเหลือกัน ร่วมมือกัน (collaboration) คนไทยรักสามัคคี บ้านเมืองสงบ เอื้อเฟื้อดูแล เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความเป็นหุ้นส่วนกันในทุกภาคส่วนทั้งภาควิชาการ เอกชน รัฐ และประชาชน

ภูมิทัศน์ภาคธุรกิจ เอกชน มีความเปลี่ยนแปลง มีแนวโน้มที่ดีขึ้นทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ ท่านเคยได้ยินเรื่อง CSR ธุรกิจเพื่อสังคม ความยั่งยืน ซึ่ง

ความยั่งยืนในอดีตต่างคนต่างยั่งยืน ธุรกิจจะดีได้ เศรษฐกิจจะดีได้ สังคมต้องดีด้วยการสร้างความเปลี่ยนแปลงความร่วมมือกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำยังมีไม่มากแต่มีแนวโน้มดีขึ้น เกิดความเข้าใจในเรื่อง collective impact ส่วนในต่างประเทศได้มีต้นแบบเหล่านี้เกิดขึ้นในหลายเรื่อง ทั้งเรื่องความจำเป็นในด้านการร่วมมือกัน เป็นหุ้นส่วนกัน จะต้องมีการมีกลไก มีพื้นที่ที่จะร่วมมือกัน CSV (creating share value) เป็นเรื่องการสร้างคุณค่าร่วมกับสิ่งที่ดี เศรษฐกิจต้องดีกับสังคมด้วย (collaborative platform) พื้นที่หรือกลไกของความร่วมมือและความจำเป็นคืออะไร ธุรกิจและสังคมจะร่วมมือในพื้นที่แบบใดต้องมี platform อะไรเกิดขึ้นบ้างจริง ๆ แล้ว platform แบบเดิมก็มีอยู่มากเพียงแต่ว่าการปรับเศรษฐกิจในความเข้าใจที่พูดถึงกำลังเกิดขึ้น เช่น พวกสมาคม ชมรม ตัวอย่างเช่น รองสภาหอการค้าไทย คุณวิชัย ได้ปรับพันธกิจว่าธุรกิจกับสังคมต้องไปในทิศทางเดียวกัน เริ่มมีกิจกรรม เริ่มทำตัวเป็นกลางในการเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจและสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ มีสภาอุตสาหกรรม ธนาคารต่าง ๆ มูลนิธิ ปัจจุบันพันธกิจของมูลนิธิพยายามเพิ่มศักยภาพในภาคธุรกิจมากขึ้น เป็นแนวโน้มไปในทางที่ดี มีรูปแบบความร่วมมือใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างใน 6-7 ปีที่ผ่านมา มืองค์กรคอร์ปชั่นเป็น platform กลไกของความร่วมมือกับภาค

สังคมไทยหลัง 2015

ธุรกิจเชื่อมโยงกับภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน เป็น platform ใหม่ที่เกิดขึ้น มีโครงการทั้งภาคธุรกิจและประชาสังคมจับมือกันชื่อว่า “กลุ่มพลังเปลี่ยนไทย” สิ่งเหล่านี้มีการพัฒนามากขึ้น แต่เป็นจุดเริ่มต้นถ้าเราไม่ผลักดันให้เข้มแข็งขึ้น ไม่อาจจะสร้างความเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่และหากมองย้อนกลับไปหรือในอนาคตอาจจะเหมือนหลายสิบปีที่ผ่านมาว่าเรามีความรู้มากขึ้น มีศักยภาพ มีทรัพยากร มีเทคโนโลยี มีกำลังคนเพิ่มมากขึ้น แต่กลไกทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ ถ้าแรงงานเกิดการล้มหายตายจากไป ก็จะทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาธุรกิจ รวมทั้งการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็ง อุปสรรคสำคัญที่ตนประสบเห็นคือความคิดของคนส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยน มีการแบ่งแยกทางความคิด ถ้าเรามีวิธีการมีงานวิจัยที่ช่วยให้เกิดการสื่อสารที่เอื้อต่อการปรับทัศนคติ ความร่วมมือร่วมมือ หรือความเป็นหุ้นส่วนทุกภาคส่วนเป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนในสังคมที่อยากให้เห็นในอนาคต

กิจการเพื่อสังคมเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ CSV ที่กล่าวถึงนั้นเป็นกลไกธุรกิจรูปแบบเดิม ๆ เช่นการบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะ การทำเรื่องอาหารปลอดภัย พลังงานสะอาดต่างๆ ซึ่งอยู่ในกรอบการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยการไม่ทำลายแต่สร้างเสริมสังคมให้เข้มแข็งขึ้น การสรรหาประโยชน์ด้านความยั่งยืนและสามารถที่จะเลี้ยงตนเองได้

เป็นเรื่องท้าทายแม้กระทั่งเรื่องธุรกิจ SMEs อัตราส่วนที่รอดมีอัตราส่วนที่ต่ำมาก ยกตัวอย่าง เรื่องกาแฟอินทรีย์ ในรายละเอียดการจัดการธุรกิจเพื่อสังคม ธุรกิจเพื่อดูแลป่าต้นน้ำ สุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่แก้ปัญหาสังคมได้หลากหลาย ร้านปันกัน เป็นธุรกิจรับบริจาคของที่ไม่ได้ใช้แล้วแต่อยู่ในสภาพดี เป็นการใช้ประโยชน์ใช้สอยของที่ยังไม่ได้ถูกใช้อย่างเต็มที่ก็เอามาเปลี่ยนมือ ภาระที่ต้องจัดการเมื่อเราทิ้งของ ภาระในการกำจัดขยะ ประโยชน์ใช้สอยจะเกิดขึ้นโดยใช้กลไกในเชิงธุรกิจเอาของไปขายแล้วนำเงินไปเป็นทุนการศึกษา เมื่อทำเป็นระยะเวลานานเด็กก็มีโอกาสทางการศึกษาได้หลายพันคน ในส่วนของธุรกิจโรงแรม 5 ดาว ธุรกิจเพื่อสังคมทำได้อย่างไรอยู่ในแหล่งธรรมชาติ ทางเลือกในการพัฒนาในอดีตอยู่ในเชิงทำลายมากกว่าอยู่เกื้อกูลกับธรรมชาติ คนจะอยู่กับสัตว์ป่า เขาจะอยู่กับทะเล โมเดลของธุรกิจนี้ถูกออกแบบว่าต้องอยู่เกื้อกูลกัน สัตว์ป่า ต้นไม้ ป่าเขา ทะเล คน เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้เรื่องกองทุนรวมในการลงทุนและการออม จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างไร กองทุนรวมถูกกำกับโดยกลต.ว่าต้องลงทุนหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เป็นกองทุนที่เน้นกับบริษัท บริษัทต้องรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ในเรื่องของธรรมาภิบาล และต้องต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน กองทุนนี้ถูกแต่งตั้งมาปีกว่า ให้ผลตอบแทนกับผู้ลงทุนตามปกติ มีขนาดประมาณ 1,600 ล้านบาท ตอนที่ตลาดไม่ตกมีขนาด 2,000 ล้านบาท ทุกๆ วันทำหน้าที่ธุรกิจเพื่อสังคม อีกทั้งเรื่องกลไกทางด้านการศึกษาทำเป็นดิจิทัล เอาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์มาแปลงเป็นดิจิทัล เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ผลสัมฤทธิ์ได้มีการติดตามวัดผล มีผลสัมฤทธิ์ที่ดี ธุรกิจในเรื่องของการผลิตสื่อเพื่อสังคม อย่างเช่นกรณีน้ำท่วมที่มีหนังเรื่อง “ผู้สู้ฝัน” กิจการเพื่อสังคมเป็นผู้ให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป

สังคมไทยหลัง 2015

เพื่อรองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ตนเองสรุปตอนท้ายว่ากิจการเพื่อสังคมก็เป็นกลไกที่สำคัญจากบทบาทของภาคธุรกิจในการที่จะสนับสนุนกิจการเพื่อสังคมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นธุรกิจความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ จะอยู่ในภาคธุรกิจส่วนใหญ่ ธุรกิจเพื่อสังคมมองว่าเป็นโอกาสของคนรุ่นใหม่ ภาคธุรกิจน่าจะให้การสนับสนุน แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์และการลงทุนให้กับธุรกิจเพื่อสังคม ช่วยในการประกอบให้กลไกอันนี้เป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาสังคม “ธุรกิจโลกเก่าพัฒนาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการทำลาย แต่ธุรกิจโลกใหม่บนความคิด CSV ต้องออกแบบการสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจไปควบคู่กับการสร้างคุณค่าทางสังคม”

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล: ข้อประเด็นชวนคิดเป็นเรื่องของกลไกความร่วมมือ ปัญหาอุปสรรค คือ เรื่องของกรอบความคิด (mind set) ธุรกิจเพื่อสังคมเป็นธุรกิจที่แก้ปัญหาสังคมหรือสร้างคุณค่าสังคมควบคู่กับการอยู่รอดในทางธุรกิจโดยตัวเป้าหมายเอง ที่จริงถกเถียงเหมือนกันว่าคงไม่ใช่ทำธุรกิจอะไรก็ได้แล้วเอาเงินกำไรส่วนที่เหลือมาแบ่งปันแบบนั้นสักทีเดียว แต่ตัวธุรกิจมีเป้าหมายเชิงสังคมโดยตนเอง จากที่ได้ฟังเทคโนโลยีรุ่นใหม่ เศรษฐกิจแนวใหม่ ธุรกิจรุ่นใหม่ แล้วชนบทแนวใหม่เป็นอย่างไร?

โจทย์ของชนบทไทยหลัง 2015

ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอแยกประเด็นออกเป็น 2 ประเด็นหลัก 1) ปัญหาชนบทไทย 2) โจทย์งานวิจัยว่าจะทำวิจัยอะไร ปัญหาที่สำคัญที่สุดในวันนี้คือความหมายของสังคมชนบทเพราะเรายังไม่เข้าใจ คนจำนวนมากยังคิดถึงสังคมชนบทที่เราวาดฝัน ภาพเก่า ๆ คนไทยรักกัน

ซึ่งภาพเหล่านั้นมันเปลี่ยนไปแล้ว เราจะสู้กับวิถีชีวิตที่ผิดได้อย่างไร งานวิจัยได้ศึกษา 4 ด้าน คือ ความเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบท ความเปลี่ยนแปลงในการจัดตั้งทางสังคมในสังคมชนบท การเมืองในสถาบันและนอกสถาบัน ในชนบท การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางความรู้สึก (structure feeling)

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีความชัดเจน ถ้าหากเราตามข่าว นักเศรษฐศาสตร์จะเห็นได้ชัดเจนเรื่องรายได้ของประชาชนที่มาจาก income of balm ทำให้เปลี่ยนสังคมหรือไม่ ตนเสนอว่าความเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินหลังสงครามโลกมันค่อยๆเปลี่ยนสังคมชนบทจากสังคมชวานามาเป็นสังคมผู้ประกอบการ (entrepreneur society) ซึ่งสามารถยืนยันจากงานวิจัยอีกหลายชิ้นที่ปรากฏขึ้นและมีงานวิจัยที่ไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิชาการ คือ วารสาร นิตยสาร เทคโนโลยีชาวบ้าน ตนเสนอว่าเราต้องมองว่าสังคมชนบทเป็นสังคมชนบทไม่ใช่สังคมชวานา สังคมชวานามีนโยบายแบบหนึ่งแต่ปฏิบัติกับชวานาแบบหนึ่ง ถ้ามองสังคมผู้ประกอบการจะมองอีกแบบหนึ่ง สังคมผู้ประกอบการก็จะมีแนวทางการปฏิบัติอีกรูปแบบหนึ่ง ท้ายที่สุดจะคล้ายโรงแรม

ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์

สังคมไทยหลัง 2015

เชียงใหม่ ในกระบวนการผลิตทั้งหมดชาวนา
ไม่เป็นชาวนาแต่เป็นผู้ประกอบการ เป็นผู้
เชี่ยวชาญการนา เป็นผู้จัดการนาไปหมดแล้ว
สวนยางก็เหมือนกัน คนกรีตสวนยางตอน
นี้มีความเดือดร้อนมาก เพราะว่ารายได้ที่
รัฐให้ไร่ละ 1,500 บาท แก่เจ้าของสวน คน
กรีตก็ตาย เน้นสังคมผู้ประกอบการสำคัญ
มาก นิยามคืออะไร ผู้ประกอบการคือผู้แบก
รับความเสี่ยง แต่ที่สำคัญคือเป็นผู้ที่เชื่อม
ประสานประกอบสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จาก
ทรัพยากรหลายแหล่งจากฐานการผลิต
ภาคการเกษตรและมุ่งสู่ตลาด ผู้ประกอบ
การแบบนี้เกิดขึ้นจำนวนมาก ตัวอย่างที่
ตนชอบคือ คนตัดหญ้าเป็นแรงงานระดับ
ล่างรับจ้างตัดหญ้ามานานถึง 20 ปี จนถึง
อายุ 60 ปี มีแนวคิดเอาประสบการณ์มา
ผลิตเครื่องตัดหญ้าขายในราคา 400 บาท
ถ้าจะคิดถึงเทคโนโลยีต้องคิดถึงระดับนี้คือ
รับ intermediate technology ที่จะมุ่งสู่
ตลาดใหม่ แล้วขายด้วยทางอินเทอร์เน็ต

กระบวนการการเป็นผู้ประกอบ
การได้ถูกพัฒนามานานแล้วเมื่อ 20 ปี
นั้นคือสังคมผู้ประกอบการ เศรษฐกิจ
เป็นแบบหนึ่งและสิ่งที่เกิดขึ้นคือในสังคม
ผู้ประกอบการมีการจัดตั้งสังคมอีกแบบ
หนึ่งซึ่งไม่ใช่สังคมชาวนารวมทั้งมีการ
เปลี่ยนแปลงการจัดตั้งทางสังคมชนบท
มากมายซึ่งเป็นการเปิดหน้าต่างให้กับผู้คน
ได้มีโอกาสเลื่อนชนชั้นมากขึ้น สามารถ
ปรับตัวจากชาวนาจนขยับขึ้นมามีรายได้

มากขึ้น ถ้าดูแผนการสำรวจความยากจน
จำนวนคนจนลดลงแต่เป็นคนจนนอกภาค
การเกษตร และที่สำคัญการผลิตแบบใหม่
ของผู้ประกอบการในชนบทนี้เกิดจากความ
สัมพันธ์ในแนวระนาบและแนวเชิงเครือข่าย
ฐานการผลิตมากขึ้น การเป็นผู้ประกอบการ
เป็นตัวต่ออันหนึ่งซึ่งทำให้สามารถเชื่อมต่อ
เครือข่ายได้อย่างกว้างขวาง และที่สำคัญ
ทำให้สังคมชนบทกลับมีความเสมอภาคมาก
ขึ้น การยอมรับคนจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จ
หรือความเชี่ยวชาญในการผลิตสมัยใหม่ ใน
เครือข่ายสมัยใหม่มากกว่า อื่นๆ เครือข่าย
แบบนี้ข้ามพรมแดนชุมชน จัดความสัมพันธ์
หลักเข้ามาสู่เมืองและอื่นๆ การแตก
ตัวในชนชั้นมากขึ้น แต่การเลื่อนในชนชั้นก็
เกิดขึ้นเร็วมากขึ้นตามไปด้วย การไหลเวียน
ระหว่างชั้นคนจน ชาวนาจนได้กลับตัวเป็นผู้
ประกอบการในพื้นที่ได้ด้วยกลายเป็นชุมชน
ชั้นกลางใหม่ในพื้นที่ เกษตรพันธสัญญา
ช่างซ่อมเครื่องมือเครื่องเกษตร และอื่นๆ
มากมาย คนจนในชนบทที่เคยเป็นคนจน
เพราะมีที่ดินน้อย ได้ปรับตัวสู่ภาคการขาย
แรงงานในภาคเกษตรอย่างมีทักษะ พร้อม
ทำให้เกิดเครือข่ายผู้ขายแรงงานสามารถ
รับจ้างได้ 30 วันต่อเดือน กลุ่มคนเหล่านี้
ไม่ใช่คนจนแล้ว การไม่มีที่ดินไม่ใช่แปลว่า
เป็นคนจนแบบเดิมอีกแล้ว กรณีของคน
ที่เป็นแรงงานที่สามารถรับจ้าง 30 วันต่อ
เดือน ปรากฏชัดเจนในภาคกลาง ภาคเหนือ
การเกิดผู้ประกอบการต่างๆ ในภาคการเกษตร
ทุกอย่างเพิ่มขึ้น การเป็นผู้ประกอบการที่
ประสบความสำเร็จจึงเป็นทางเดินและเป็น
ความใฝ่ฝันของคนทุกกลุ่มในชนบท สิ่ง
ที่ต้องคิดต่อคือ ท้ายสุดกลุ่มคนดังกล่าวจะ
เข้ามาพึ่งพิงรัฐทำให้ผู้ประกอบการเข้า
มาสู่องค์กรท้องถิ่นมากขึ้นมีการเชื่อมต่อนัก
การเมืองระดับชาติมากขึ้น ส่งผลให้เกิด
การคอร์รัปชันมาก สิ่งที่ตนคิดคือขบวนการ
ผู้ประกอบการเข้ามาเล่นการเมือง มันทำให้
ด้านหนึ่งของพวกอปท.ทั้งหลายตั้งกลุ่มที่มัน
ข้ามชั้น เช่นกลุ่มแม่บ้านและอื่นๆ พร้อมๆ

สังคมไทยหลัง 2015

ร่วมมองโจทย์วิจัยหลังปี 2015

กันนั้นกลุ่มคนที่อยู่ข้างล่างที่เล่นการเมืองท้องถิ่นต้องดูแลทุกกลุ่มอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เสียดุล การดูแลทุกกลุ่มทำให้ด้านกลับกัน ประชาชนรู้สึกเค้ามีอำนาจควบคุมมากขึ้น ที่สำคัญความขัดแย้งอุดมการณ์จะถูกต่อรองในขอบเขตที่ไม่ทะเลาะกันในห้องที่เหลือง แดง ถ้าหากจะออกมาแสดงความ เป็นเหลืองแดง เค้าจะออกอยู่นอกพื้นที่ อยู่ในพื้นที่เค้าจะประนีประนอม ลองคิดดูถ้าหากเราสามารถให้อำนาจแก่อันสูงขึ้นไป เขาไม่ต้องเดินทางมาเหนื่อยยากไม่ว่าทั้ง เหลือง แดง ตนคิดว่าต้องเกิดประชาธิปไตย จากข้างล่าง (Demo Cracy frombelow) ให้มากขึ้น อันที่สำคัญพูดถึง child hood publicnest พูดถึงอะไรต่างๆ เราคงต้องมีทุนวิจัยในเรื่อง structure feeling หรือ Degree of Emotion การศึกษามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ไทยที่เรา ละทิ้งอารมณ์ความรู้สึกไป ในช่วงหลังมา ประมาณ 20 ปี ในโลกตะวันตก ญี่ปุ่น เริ่มศึกษา Degree of Emotion มากขึ้น

เค้าเริ่มอธิบาย hood คืออะไร ได้ซับซ้อนมากขึ้น สำหรับงานชิ้นนี้เองเป็นงานที่เริ่มต้นจากเศรษฐกิจ แต่ยังไม่ลึกเท่าไร ซึ่งเราพบว่ากำไรขาดทุนเป็นเรื่องปกติ ไม่งั้นมีภาพชนบทที่ไม่จริง นักศึกษาฝ่ายซ้ายรุ่นที่เข้าป่า ตอนนั้นมีภาพชนบทเป็น ภาพอุดมคติ พอไปเจอชาวบ้านจริงที่ชี้โขง บ้าง งอนกลับมาเลย สิ่งที่สำคัญอันนั้นคือ Free of Falling สูงขึ้นหลังจากที่เริ่มเป็นผู้ประกอบการ เริ่มแบกรับภาระชีวิตของ

สังคมไทยหลัง 2015

ตนเอง ครอบครัวเดี่ยวในชนบทมาก ขึ้น ความกลัวในความล้มเหลวสูงขึ้น เกิดการ ประกันชีวิตมากขึ้น มีพลังผลักดันมากขึ้น ลงทุนในการศึกษามากขึ้น ในขณะเดียวกัน เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงเสมอมา ดังนั้นต้อง ใช้รัฐ โครงสร้างความรู้สึกรูปแบบนี้ตนคิดว่า เราต้องศึกษา family future เป็นเรื่อง ที่เราไม่ได้ศึกษากันเลย ความคิดของโชค ชาติของครอบครัวที่เราวาดหวังไว้คืออะไร ไม่มีใครศึกษา ตนคิดว่ามันมีมิติมากมายที่ สัมพันธ์กับเพศ และอื่นๆ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งใน gen y และอื่นๆ ในขณะเดียวกันปัจเจก ชนนิยม (individualism) อย่างที่อาจารย์ พูดนั้นชัดเจน แต่ในชนบทเองมีความแตก ต่างกันมีปัจเจกชนที่สำนึกกับส่วนที่เราเรียก ว่า publicness อันใหม่ตรงนี้สำคัญเราไม่ เข้าใจ publicness และเราไม่สามารถสร้าง publicness ในพื้นที่เมืองได้เลย ถนนกลายเป็นพื้นที่แห่งความเสมอภาคที่ทุกคนจะแสดง ตัวตนให้เหนือคนอื่น เราไม่มีทางที่จะ สร้างอะไรเพื่อสังคมได้ ถ้าเราไม่เข้าใจ คน ไทยคิดเรื่องสังคมอย่างไร คิดเรื่อง public อย่งไร คำว่า society เกิดขึ้นในสังคมไทย ครั้งแรกเมื่อประมาณ 2515 คำว่าสังคม ก่อนหน้านั้นแปลว่าการสมาคม ขบวนการ นักศึกษาทำให้คำว่าสังคมเข้ามา ดังนั้นเวลา เราคิดถึงสังคมเราต้องคิดถึงสิ่งที่เรายึดโยง publicness คืออะไร ถ้าเราไม่ยึดโยงตรง นี้เราไม่สามารถจะเข้าใจได้

การคิดเรื่องนี้จะทำให้เราเปลี่ยน

จินตนาเกี่ยวกับประเทศไทยที่มีต่อชนบท เปลี่ยนทางเศรษฐกิจ เราจะหลบจากกับดัก รายได้ปานกลาง เราต้องเข้าใจผู้ประกอบการ และต้องใช้เทคโนโลยีอย่างที่ว่าอาจารย์ เสนอมาใช้ การสร้างตลาดภายในนั้น สำคัญ การศึกษาต้องเปลี่ยน การศึกษาเรา เป็นแบบ schooling ไม่ใช่แบบ learning เรายังไม่สามารถปรับให้การศึกษาเป็น แบบ learningได้ ความเปลี่ยนแปลงหลัง ปี 2015 คือ โครงสร้างพื้นฐานจะซับซ้อน มากขึ้น การสร้างเมือง เชื่อมต่อเมืองข้าม เมือง จุดพักต่างๆ เมืองชายแดน ทั้งหมดจะ ทำให้เกิดสิ่งสำคัญที่สุดเกิด hing mobility ทุกๆอย่างจะ on the moves เพิ่มมากขึ้น เป็น dynamic of economy life ทั้งหมด เป็นสิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจก่อนที่มัน จะเกิดไม่อย่างงั้นเราจะกลายเป็นสุนัขบน ทางด่วนแน่ๆ เลย ยืนยันว่าความรู้ทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์เรามันจบไป แล้ว ความเปลี่ยนแปลงภาคอุตสาหกรรม เกิดขึ้นอย่างมากมาย ภาคอุตสาหกรรมเรา ส่วนที่เป็นแรงงานจบแล้วไม่มีอนาคต ย้าย ไปหมดแล้ว รถยนต์บางรุ่นของฮอนด้าตอนนี้ ไปผลิตที่อินเดีย อินโดนีเซียแทน เหลือ โตโยต้า ภาคการเกษตรจะเกิดขึ้นขนาดใหญ่ แต่ขณะเดียวกันขนาดเล็กก็จะเพิ่มขึ้น แต่จะเป็น niche market อย่างเช่น กาแฟ ที่อาจารย์กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงภาค บริการจะสูงขึ้น เราคิดว่าภาคบริการของ ประเทศจะเข้มข้นแต่ตอนนี้ภาคบริการ มันเปลี่ยน service mind ไม่ได้อยู่ใน DNA แต่ service mind ครั้งหนึ่งเคยอยู่ในระบบ high lucky ที่มีสูงมีต่ำ วันนี้ service mind ลดลง เคยได้ยินคำว่าคุณลูกค้า คือความ ห่วงและเท่าเทียมกัน ดังนั้นภาคบริการ ต้องเปลี่ยนอย่าไปคิดว่า service mind จะอยู่ในดีเอ็นเอ เราจะกลายเป็น service mind แบบฟิลิปปินส์ ทั้งหมดสิ่งที่เราต้อง เข้าใจและจำเป็นต้องศึกษา เราต้องวิจัยและ ศึกษาทางเอกชนให้ลึกกว่าข้อมูลเบื้องต้น มากขึ้น ถ้าหากเราปฏิเสธลงลึกของข้อมูล

สังคมไทยหลัง 2015

นักวิชาการ นักวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจร่วมประชุมสัมมนา

เราไม่มีทางได้ข้อมูลเลย

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล: จากที่วิทยากรได้กล่าวมา ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญในกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ว่า income of balm รายได้หลักของชนบทมีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งนานแล้ว ชี้ให้เห็นว่าความสำคัญของมันคือรายได้หลักของชนบทมีส่วนที่จะเปลี่ยนสังคมชนบท มีเรื่องของอาชญากรรมที่มีการละลายไป ในทางเศรษฐศาสตร์พูดถึงเหตุการณ์ลงทุนอย่างน้อยมีการแตกตื่นใช้อารมณ์เป็นตัวในการตัดสินใจเกิดการเคลื่อนไหวขับเคลื่อนได้ท้ายที่สุดศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ให้ความเห็นที่บางทีไม่มี public net ไม่มี society ท้ายที่สุดเราจำเป็นต้องทำความเข้าใจ เพราะสังคมชนบทเปลี่ยนไปเยอะแล้ว

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

สังคมไทยหลัง 2015

